

Selkeää kieltä ja selkokieltä viranomaisviestinnässä

Avoin demokratia -verkosto
7.5.2026

Henna Kara
Eliisa Uotila
Kotimaisten kielten keskus
Opetushallitus

Puheenvuoron teemoja

- Kotimaisten kielten keskus, Selkokeskus sekä toiminnan lainsäädännöllistä taustaa
- Selkeän kielen ja selkokielen erot, yhtäläisyydet ja työnjako
- Ajankohtaisia tapahtumia ja tietoa Kotuksen palveluista

Kotimaisten kielten keskus (Kotus)

- huoltaa suomen ja ruotsin kieltä
- tarjoaa kieli- ja nimineuvontaa
- laatii sanakirjoja, jotka kuvaavat nykykieltä sekä kielen vaihtelua ja muutosta.
- Lisäksi Kotuksen yhteydessä toimii kielilautakuntia.
- Kotimaisten kielten keskus on osa Opetushallitusta (OPH), ja kotuslaisia on noin 60.
- Kotuksen tehtävät on määritelty laissa Opetushallituksesta.

Kotimaisten kielten keskus
INSTITUTET FÖR DE INHEMSKA SPRÅKEN

Kotus ja selkokieli

- Kotuksen kielenhuoltotyö painottuu selkeään yleiskieleen ja virkakieleen, selkokielestä Suomessa vastaavat Selkokeskus ja LL-Center.
- Kotuksen edustaja on sekä selkokielen neuvottelukunnassa että Referensgruppen för lätt språk -foorumissa. Neuvottelukunnan puheenjohtaja on vuodesta 2018 ollut Kotuksesta (Tiililä 2018–2024, Kara 2025–).

Selkokeskus

- kehittää selkosuomea
- neuvoo ja opastaa
- myöntää selkotunnuksen suomenkielisille materiaaleille

[Selkokeskuksen verkkosivut](#)

LL-Center

- neuvoo, opastaa ja kouluttaa selkoruotsin (lätt svenska, lätt språk) käytössä
- myöntää selkotunnuksen ruotsinkielisille materiaaleille

[LL-Centerin verkkosivut](#)

**Virkakieli on kieltä,
jota viranomaiset ja
julkisten palvelujen
tarjoajat käyttävät
työtehtävissään.**

Julkinen valta
konkretisoituu pitkälti
tekstien ja kielen
avulla.

Julkinen valta perustuu
lakiin, joka on itsessään
tekstiä ja kieltä.

Hallintolain 9. §

Hyvän kielenkäytön vaatimus

Viranomaisen on käytettävä **asiallista, selkeää ja ymmärrettävää** kieltä.

(Hallintolaki 9. §)

Kielestä on myös muissa laeissa

Kuntalain 29. §:

Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja **otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.**

Laki hyvinvointialueesta, 34. §:

Viestinnässä on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja **otettava huomioon hyvinvointialueen eri asukasryhmien tarpeet. Viestinnässä on käytettävä esteettömiä ja saavutettavia menetelmiä.**

Selkokieli mainitaan useissa virallisissa sopimuksissa, ohjelmissa ja strategioissa

- [YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista](#) 27/2016
- [Kansalliskielistrategia](#) 2021
- [Orpon hallitusohjelma](#) 2023
- [Avoimen hallinnon viides toimintaohjelma](#) 2023–2027
- [Suomi osallisuuden kielenä -selvitys](#) 2024
- [Selkokielen toimintaohjelma](#) 2024–2026

Selkeän kielen määritelmä

Teksti on kieleltään selkeä, jos sen sanasto, rakenne ja asettelu auttavat lukijaa helposti löytämään tarvitsemansa tiedon, ymmärtämään sen ja käyttämään tietoa hyväkseen.

([International Plain Language Federation](#))

Selkokielen määritelmä

Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi.

Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä.

([Selkokeskus](#))

Lakiteksti

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

(Vaalilaki, 2.10.1998/714; 57. §)

Verkkosivulla

Ota ehdottomasti mukaasi äänestyspaikalle poliisin myöntämä henkilökortti tai passi taikka ajokortti tai vastaava kuvallinen asiakirja.

Jos sinulla ei ole tällaista asiakirjaa, voit hakea lähimmältä poliisilaitokselta äänestämistä varten annettavaa maksutonta väliaikaista henkilökorttia.

[\(Äänestäminen vaalipäivänä - Vaalit\)](#)

Selkosuomi

Ota äänestyspaikalle mukaan kuvallinen henkilöllisyystodistus, esimerkiksi passi, henkilökortti tai ajokortti.

(Alue- ja kuntavaalit 2025, selkoesite, oikeusministeriö ja Selkokeskus.)

Lätt svenska

Ta med dig ett identitetsbevis när du ska rösta, alltså ditt pass, identitetskort eller körkort.

(Välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025; lättläst broschyr; justitieministeriet, Selkokeskus och LL-Center)

Milloin selkokielellä

1. Kenelle kirjoitat?
2. Mistä aiheesta kirjoitat?
3. Millaisista osista teksti koostuu? Kuinka paljon kirjoittajalla on liikkumavaraa?

Silloin selkokielellä

1. Selkokieltä tarvitsevalle ihmiselle tai joissain tapauksissa suurelle yleisölle.
2. Asia koskee kaikkia (esim. kriisiviestintä, terveystalvelut, verotus) tai erityisesti selkokieltä tarvitsevia ihmisiä.
3. Kirjoittajalla on vapaus muokata teksti vastaamaan selkokielen periaatteita.

Esimerkkejä selkokielestä

Kela: [Kelan tuet selkokielellä | Selkokieli | Kela](#)

Oikeusministeriö: [Tietoa vaaleista selkokielellä – Vaalit](#)

Tuoreempia nostoja:

[72 tuntia on varautumissuositus kotitalouksille.](#)

[Tietoa kuluttajan ja lentomatrustajan oikeuksista selkokielellä - Euroopan kuluttajakeskus Suomessa](#)

Selkotunnus on maksuton, ja [sitä voi hakea Selkokeskuksesta.](#)

SUOMI | [SELKOSUOMI](#) | SVENSKA | LÄTTLÄST | ENGLISH

[ETUSIVU](#) | [KOTIVARA](#) | [SÄHKÖKATKO](#) | [VESIKATKO](#) | [SISÄLLE SUOJAUTUMINEN](#) | [TARTUNTATAUDIT](#) |

TIETOA JA APUA

Hyvä virkakieli on avainasemassa, kun halutaan tehostaa hallinnon toimintaa

Ruokaviraston verkkosivu-uudistus 2021–2023

Tavoite vähentää virastoon tulevien asiakaskysymysten määrää, erityisesti yksinkertaisia rutiinikysymyksiä. Vuonna 2020 kysymyksiä tuli n. 121 000.

- ➔ 2023 kysymyksiä tuli 96 00
- ➔ Työajassa laskettuna vähennys vastaa n. 3 htv:n säästöä.

Tullin verkkosivu-uudistus 2021–2024

Uudistuksessa selkeytettiin sivuston asiakasohjeita. Arvio asiakkailta:

- ➔ Alkoholien tuonti matkalta -sivu: ennen 7,9/10; jälkeen 9,4/10
- ➔ Elintarvikkeet -sivu: ennen 6,9/10; jälkeen 9,3/10

Hyvä virkakieli on konkreettinen keino lisätä tuottavuutta ja parantaa asiakaskokemusta. Siihen satsaaminen maksaa itsensä takaisin.

Selkoviestinnän ongelmakohtia

- Selkokieli ja sen kohderyhmät eivät ole tuttuja.
 - Selkeä kieli ja selkokieli menevät sekaisin.
 - Selkoviestintää ei suunnitella selkokieltä tarvitsevien ihmisten näkökulmasta.
- Selkokielinen viestintä puuttuu viestintäsuunnitelmista.
 - Selkokielistä viestintää ei ole tai se on satunnaista.
 - Viestitään vain selkosuomeksi.
 - Selkomateriaaleille ei ole selkeää paikkaa, lukijat eivät löydä niitä.

Ratkaisuja

- osaamisen kehittäminen
- suunnitelmallisuus
 - selkokielinen viestintä osana suunnitelmia, aikatauluja ja budjetteja
 - vastuhenkilö (esim. kielenhuoltaja)
 - selkomateriaalin jakelu tai sijainti verkkosivulla mietitään jo alkuvaiheessa

Ratkaisuja 2

- panostus selkeään kieleen
 - Selkeää kieltä ja selkokieltä on edistettävä rinnakkain.
 - Yleiskielinen viestintä on usein pohja selkokieliselle viestinnälle.
 - Kaikki kielen selkeyttäminen palvelee myös selkolukijoita.
- rohkeus
 - Selkokielinen materiaali voi olla näkökulmaltaan ja tekstilajiltaan eri kuin saman aihepiirin viesti yleiskielellä. Esim. kirjaston käytösääntöjen sijaan voidaan tehdä opas siitä, miten kirjastoa käytetään ja millaisia palveluja kirjastossa on.

Selkokielen viestinnän vakiinnuttaminen edellyttää sitä, että myös selkeään yleiskieleen ja hyvään virkakieleen panostetaan. Selkotoiminnan kannalta on tärkeää, että Kotimaisten kielten keskuksella on maan ylimpänä kieliviranomaisena riittävät resurssit edistää selkeää yleiskieltä ja hyvää virkakieltä.

Selkokielen toimintaohjelma 2024–2026

Kotimaisten kielten teemavuosi 2026

Temaåret för de inhemska språken 2026

Lisää teemavuodesta: [Kotimaisten kielten teemavuosi - Kotus](#)

Kotimaisten kielten teemavuosi

- Teemavuonna tuodaan esille kotimaisia kieliä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle.
- Kuka tahansa voi ilmoittaa juhlavuoden teemaa koskevasta tapahtumastaan [Kotuksen verkkosivuilla](#).
- [Kotus-palkinto myönnettiin Oulun yliopiston saamen kielen emeritusprofessori Pekka Sammallahdelle](#).
- Kotus julkaisi juhlakirjan, joka käsittelee Kotuksen työtä ja sen merkitystä 50 toimintavuoden aikana eri näkökulmista.

[Kielen-asialla-For-spraket.pdf](#)

Selkeän kielen päivää juhlistetaan 6.10. klo 13–16

- Teemana *Luottamus ja kieli. Rakenteet ja käytännöt selkeää virkakieltä edistämässä.*
- Puheenvuoroissa kuullaan mm. asiakaslähtöisyydestä Verohallinnon viestinnässä, kielenhuoltajan työnkuvan rakentamisesta sekä käännoistyöstä osana selkeää kieltä.
- Tilaisuudessa julkistetaan Vuoden selväsanainen -kisan voittaja.
- Tapahtuman järjestävät Verohallinto ja Kotimaisten kielten keskus.
- Tilaisuus on Pasilan virastotalossa, ja sitä voi seurata myös etänä.
- Tiedotamme lisää lähempänä.

Kisa vuoden selväsanaisestä on alkanut

Kuka voi osallistua?

- valtion tai kunnan virastot
- hyvinvointialueet
- muut tahot, jotka hoitavat julkishallinnon viranomais- ja palvelutehtäviä.

Millä voi osallistua?

Hyvää virkakieltä edistänyt työ, kuten

- uudistettu verkkosivusto tai malliteksti
- viraston tekstejä ja palvelujen kieltä parantava toiminta
- selkeät ja toimivat nimet viraston yksiköille tai palveluille.

Ilmoittaudu mukaan viimeistään 28.8.

Vuoden selväsana -kilpailun tärkeät päivämäärät

- Kilpailu aukesi 6.5.
- Kilpailu sulkeutuu 28.8. klo 16.
- Voittaja julkistetaan Selkeän kielen päivän tilaisuudessa 6.10.

Esiraati

Raadin jäsenet edustavat Selkokeskusta, Kuntaliittoa, valtiovarainministeriön Avoin hallinto -hanketta ja Kotimaisten kielten keskusta.

Voittajan valitsija

Kolmen kärkiehdokkaan joukosta voittajan valitsee suomen kielen professori Tiina Onikki-Rantajääskö.

Lisätietoa ja ilmoittautuminen kotus.fi ja sprakinstitutet.fi.

Ohjeita ja luettavaa

- Apua suomenkielisten tekstien viimeistelyyn saa Kielitoimiston ohjepankista ja Kielitoimiston sanakirjasta.
- [Kielitoimiston ohjepankki](#)
- [Kielitoimiston sanakirja](#)
- kaksikielinen Hyvän nimistön opas
 - [Hyvän nimistön opas](#)
 - [Namnplaneringsguiden](#)
- Kotimaisten kielten keskuksen kaikille avoimet ja maksuttomat verkkolehdet
- [Kielikello](#)
- [Språkbruk - Populärt om språk \(sprakbruk.fi\)](#)

Neuvonta ja koulutus

- [Kieli- ja nimineuvonta – Kotus](#)
 - kielineuvontaa
 - nimineuvontaa
 - virkakielineuvontaa
 - ruotsin kielen neuvontaa
- [Koulutus ja konsultointi](#)
 - kirjallinen viestintä ja nimien suunnittelu
 - työpajat ja opintopiirit

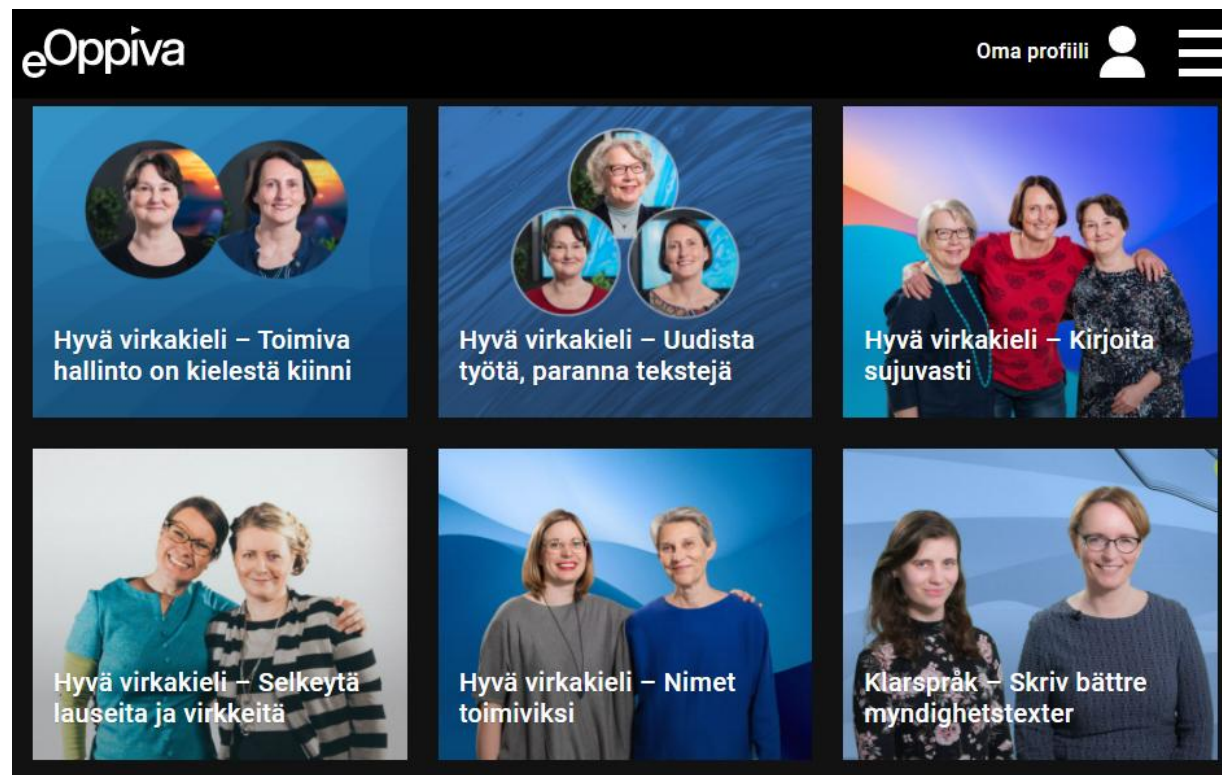
Hyvän virkakielen verkkokurssit E-oppivassa

- kaikille avoin, maksuton verkkokurssikokonaisuus
- viisi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen kurssi
- kaikille kirjoittajille ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen

[Hyvä virkakieli – eOppiva](#)

- Selkokielen kurssi eOppivassa [Selkokieli tutuksi - eOppiva](#)

Lähteitä ja lisäluettavaa

Leskelä, L., Mustajoki, M. & Piehl, A. 2023. [Ymmärrettävää kieltä erilaisille lukijoille – Kielikello](#)

Lindholm, C. ja Leskelä L. (toim.) 2025. Tutkimusretkellä selkokieleen. Gaudeamus.

Sainio, A. 2022: Avaimet selkokieleen. Opike, Kehitysvammaliitto.

[Selkokielen toimintaohjelma 2024–2026](#). Selkokielen neuvottelukunta ja Selkokeskus 2023.

[Selkokieltä vai selkeää kieltä?](#) Hyvän virkakielen ohjeita. Kotimaisten kielten keskus.

Tiililä, U., Raevaara, L. & Kara, H. 2025. [Kielitaidon lisäksi tarvitaan kielitietoa ja kielen ammattilaisia](#). *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 16(2).

Tiililä, U. 2015. [Mitä on asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä virkakieli?](#) Kielikello 3/2015.

Kiitos!

henna.kara@kotus.fi
eliisa.uotila@kotus.fi

